

Indstilling fra Konstitutionskomiteen angaaende Forandring af Grundlovens § 2.

Eli Storthinget!

Ifølge Storthingets Beslutning af 15de Februar sidstleden modtog Komiteen til Indstilling et af flere Repræsentanter paa forrige Storthing fremsat Forslag til Forandring i Grundlovens § 2, hvilket gaar ud paa, at sidste Passus, saalydende: „Jøder ere fremdeles udelukkede fra Afgang til Riget,“ — skulde sættes ud af Kraft. Forslag i samme Retning ere blevene fremsatte paa Storthingene i 1839, 1842 og 1845. De af Konstitutions - Komiteerne angaaende disse afgivne Indstillinger findes i Storthingsforhandlingerne for 1842, September - Hæftet Pag. 248, — for 1845 9de Deel Pag. 263 og for 1848 6te Deel Pag. 518. Indstillingerne gaae samtlige ud paa, at anbefale Ophævelsen af Forbudet mod Jødernes Afgang til Riget; men de ere blevene forkastede i 1842 med 51 Stemmer mod 43, i 1845 med 47 mod 52, hvad eet Forslag angaaer, og hvad angaaer et andet med 54 mod 45 Stemmer — og i 1848 med 43 mod 59 Stemmer.

Sagen er af nogle blandt de tre sidste Storthinges dygtigste Mænd med en saadan Grundighed og Udførlighed deels i Komiteeindstillinger og deels i Debatter under Forhandlingerne bleven drøftet, at Man ikke kunde vente nogen stor Binding deraf, om Komiteen paany

vilde forsøge selvstændigt at bearbejde Spørgsmaalet, saamegetmindre som ogsaa Pressen imidlertid har bidraget Sit til for Almeenheten at fremskille denne Sag i dens rette Lys. — Om nye umiddelbare Erfaringer kan her ikke være Tale, saasom Jøder fremdeles have været afskaaene Afgang til at omgaaes Nationen, undertagen for de enkelte Jøders Vedkommende, som ved Lidebreve for en kort Tid have opholdt sig her i Riget. Det Bekjendtskab, som i Udlandet reisende Normænd have stiftet med Personer af den mosaiske Troesbekjendelse, er nok ogsaa altsfor ufuldkommen til, at Man derfra skulde kunne hente nogen Erfaring af almeen Gylbdighed. Det falder saaledes af sig selv, at Komiteen saagodtsof intet Nyt kan tilføie de ældre Indstillinger, og at den derfor er sat i den Nødvendighed, enten i det Væsentlige at henholde sig til disse eller at gjentage de i dem indeholdte Grunde. Imidlertid ere hine Indstillinger, især den første af dem, af et ikke ubetydeligt Omfang, og deres Gjennemgaaelse vilde saaledes medtage længere Tid for Repræsentanterne, hvorhos de ikke findes uden i de trykte Storthingsforhandling, og det vilde falde noget vanskeligt af disse at anskaffe det fornødne Antal til Repræsentanternes Disposition. Komiteen har derfor troet det meest hensigtsmæssigt og til størst Bequemmelighed for

Repræsentanterne, at den, istedetfor blot at hen-
vise til ældre Indstillinger, efter en fornyet Gjen-
nemgaaelse af Sagens Dokumenter, seger at le-
vere en kortsattat Fremstilling af de væsentligste
Grunde, som for og imod Jødernes Afgang til
Riget ere blevne anførte eller kunne anføres.

De officielle Aktstykker, hvorpaa Norges
statsrettlige Forhold til Jøderne er grundet, eller
hvoraf det viser sig, er — saavidt Kommitteens
veed — fornemmelig følgende:

- 1) Naabent Kongebrev af 19de Januar 1657
(ikke trykt), yderligere konfirmeret ved
- 2) Ditto af 14de December 1670 (angaaende
Frihed til Væring og Reiser for Hebraiske
af den portugisiske Nation).
- 3) Forordning af 30te Juli 1684.
- 4) Plakat af 23de Januar 1750. (Disse tvende
have ligeledes bekræftet og yderligere medi-
ficeret Kongebrevet af 1670).
- 5) Norske Lov 3—22 1. 2. (som bestemmer
Musk for Jøder, naar de indfinde sig i
Riget, og Præmier for dem, som griber dem).
- 6) Grundlovens § 2.
- 7) En i Konstitutionskommitteens Indstilling
af 1842, angaaende denne Sag paabe-
raabt Dom, formeentlig af 1818, (hvil-
ket tilpligter Bergens Politimester at be-
tale de ved en med et havareret Skib an-
kommen jødisk Passagers Transport for-
arsagede Omkostninger).
- 8) Christiania Bythingsdom af 31te Januar
1833 (hvilken ilægger en uden Leidebrev sig
i Riget indfindende Jøde Musk).

Alf den i disse Dokumenter etablerede Retts-
tilstand hidrøre de mangfoldige Leidebreve, som i
en Række af Aar til Jøder ere blevne udstedte,
for at aabne dem Afgang til temporært nødven-
digt Ophold i Landet.

Til de Aktstykker, som omhandle vort stats-
rettlige Forhold til Jøderne, kunne desuden henføres:
Højesterets Betænkning af 19de Marts 1842; —
Det theologiske Fakultets Betænkning af 4de April
1842 — og

Juslitsdepartementets Skrivelse af 1de November
1844.

Bed at sammenholde disse Aktstykker med
hverandre, seer Man:

- 1) At uagtet Jøder have været nægtede A-
fgang til Riget, har der dog fundet Und-
tagelse Sted med Hensyn til Jøder af den
portugisiske Nation, og at Ordet „fremde-
les“ i Grundlovens § 2 sidste Passus der-

for ogsaa formeentligen maa sigte til Ti-
den, — at altsaa Meningen er den, at
Jødernes Udelukkelse ogsaa for Eftertiden
skal vedblive, hvorimod Man ikke vel kan
tænke sig, at denne Grundlovsbestemmelse,
som slutter sig til den i 1814 eksisterende Lov-
givning, skulde gjøre Udelukkelsens Omfang
større.

- 2) At den udovende Magt har anseet sig be-
rettiget eller nodt til ved Udstedelse af Lei-
debrev at dispensere fra bemeldte Bud i
Grundlovens § 2, uagtet dette Bud jo er
en Stadfæstelse af den ældre Lovgivning,
og Grundlovens § 95 synes at vise, at
Dispensationsretten gjælder blot de ældre
i den nye Lovgivning ikke gjentagne Be-
stemmelser.

- 3) At Ophævelsen af Grundlovens Forbud er
en nødvendig Betingelse for, at den om Jø-
dernes Udelukkelse fra Riget gjældende pri-
vate Lovgivning kan ophæves, saaledes at
rettlige Betingelser for deres Ophold her
ved ny Lov kunne vorde fastsatte.

Det er isærdeleshed praktiske Hensyn, som
under denne Sags Behandling i Storthinget have
gjort sig gjældende og bestemt dens Skjebne.

Kommitteens antager, at der ere meget Faa,
sømt af theoretiske Grunde have været Jøderne
imod.

Den vil derfor ogsaa, hvad Realiteten an-
gaaer, fornemmelig tage Sagen fra den praktiske
Side, og ligeledes med Hensyn til Formene, og
det saamegetmere som Man vel ikke vil gjøre
Krav paa — eller som det ikke kan ansees syn-
derlig hensigtsmæssigt, at Man i en Indstilling,
som den nærværende, paa sin Tids og Forstaae-
lighedens Befæstning forsøger en efter theoretiske
Regler disponeret og saaledes fuldkomnere Be-
handling af Sagen, — Noget, som ogsaa vilde
vansteliggjøres derved, at flere af de anførte For-
og Mod-Grunde indbyrdes staae i et nært Slægt-
skab, saa at de under Prøvelsen af deres Værd
let flyde over i hverandre.

Naar Man vil forsvare en saa overordent-
lig Statsretsbestemmelse som et Folks totale Ude-
lukkelse fra en anden Stats Territorium, maa
Man isandhed kunne paaberaabe sig meget stærke
Grunde, dersom de, lagte i Vægtkaalen, skulde
kunne opveie endog blot en eneste paa den an-
den Side, — nemlig den Grund, som hentes fra
Naturretten.

Den i den almene Fornuft og indre Fo-

læsse grundede Naturret, hvis Afstrøf Lovene for ethvert velordnet Samfund saavidt muligt burde være, byder jo den størst mulige Lighed i Rettigheder og Pligter for Alle, saaledes først og fremst en i Statens Love begrundet lige Ret for alle Jordens Folk og Slægter til at opholde sig paa den Jord, som er Alles oprindelige Hjem, og paa hvilken de Alle i samme Hovedsætningsorden som Borgere ere satte.

Var ikke dette Tilfældet, vilde det medføre, at saafremt samtlige Jordens Staters Grundlove kunde tænkes at have et Udelukkelsesbud som det, der indeholdes i vor Grundlov — maatte Jorderne udryddes af Jorden. Kunde et saadant Princip anvendes mod et enkelt Folk, maatte det ogsaa kunne opstilles mod Andre, som havde mistet deres Fædreland. Det er tilstrækkeligt blot at paapege en saadan Urimelighed for at vise Principets Forkastelighed og dets fuldkomne Strid mod det bekjendte Moralprincip, at Regelen for Menneskets Handlemaade skal være saadan, at den kan tænkes som almengældende Norm for Alles Handlinger. Tidsumstændighederne lede naturligvis til at tænke os Udelukkelsesprincippet appliceret paa os selv. Vor Nation viser nemlig for Tiden ikke liden Tendens til at fæste Bopæl inden fremmed Lands Grænser. Hvis nu vedkommende Lands Grundlove spærrede Grændserne for os og ikke for Jordens andre Nationer, saa havde vi et slaaende Beviis for, hvad Gjengjældelsesretten har at betyde, — vi havde et Exempel paa, hvorvidt Grundlovens § 2 kunde lade sig forsvare.

Man horer stundom et Forsvar for denne, hvilket omtrent lyder saaledes:

Da Joder fra umindelige Tider have været udelukkede fra Riget, vilde de, ved fremdeles at forblive det, ikke berøves nogen hjemlet eller tilsvant Rettighed, og der hviler folgelig ikke paa Staten nogen Forpligtelse mod dem i denne Henseende, saameget mindre som de nu ikke længer i andre Stater — ialfald ikke i mange — ere udsatte for Forfølgelser, saa at det derfor skulde være nødvendigt af Humanitet at aabne dem et Asyl hos os.

Men hertil kan svares, at vi ere Alle ikke alene Statsborgere, vi ere ogsaa Verdensborgere og maae, ifølge denne vor Stilling, saaledes have Forpligtelser udenfor det engere Statsamfund, hvortil vi høre, og de almene Menneskerettigheders Forbringer kunne ikke være fyldestgjorte alene derved, at man ikke berøver Nogen en hjemlet

eller tilsvant Rettighed; de kræve ogsaa af Statens Pligter med andre Staters Borgere, — de kræve, at man ligesaalidt bør formene Nogen Afgangen til at erpnaae et Gode af den heromhandlede Art, som at berøve Nogen Besiddelsen deraf, — og den Omstændighed, at En hidindtil ikke har nydt et saadant Gode, er jo en Grund mere til jo før jo heller at gjøre ham deelagtig deri. Derjom man handlede anderledes mod Borgere af en fremmed Stat, vilde det, ifølge den positive Retts Begreb, give denne grundet Marsag til at gjengjælde Lige med Lige, og hvor denne Gjengjældelse, saaledes som under Jødernes nærværende Forholde, ikke kan finde Sted, der fremtræder det Ubillige og Uædle i en saadan Handlemaade, saameget mere stødende den moralske Følelse, som Bold med den Bærgeløse.

Hvad Moralloven saaledes umiddelbart gennem den indre Sands byder Mennesket, bekræftes af Christendommen, der lærer os, at alle Mennesker ere lige for Gud, — at de bør elske hverandre, — og at de bør handle mod Andre, som de ville, at Andre skulle handle mod dem, og af disse Sætninger fremgaaer det klart nok, at en fuldkommen Religionstolerance er en ubestridelig Pligt. De forskjellige Religioner ere blot forskellige Fremtrædelsesformer for den Grefrygt, Kjærlighed og Lydighed, som Menneskene vise mod det høieste Væsen, og i en saadan Forskiel i Religionens udvortes Form tør vel i vere Tider neppe Nogen sege gyldig Grund for, at en Stat kan udelukke en vis Konfessions Tilhængere fra sine Grændser.

Det jødiske Folk staaer derhos de Christne saameget nærmere, som disses Religion har sin Oprindelse fra Mosesismen, saaledes at selskabelig de Christne, med Hensyn til Menneskets høieste aandelige Anliggender, have et større Fællesskab med Jøderne end med Jordens øvrige Folkelag. De Christne tør saaledes ikke nægte, at det jødiske Folk af Forshynet har været betroet en saa overordentlig Mission i Verdenshistorien, at det — naagtet sine oprindelige nationale Feil og de Feil, som dets vidunderlige men tunge Skjebne har behæftet det med, — som Nation betragtet har et uafviseligt Krav paa Grefrygt og Deeltagelse.

Hvad Religionstolerance angaaer, saa er det langt fra, at der fra den nu bestaaende Lovgivning, forsaavidt den banner en Grundlovs for Statskirken, kan udledes nogen Konsekventse til Stade for Antagelsen af det Grundlovsforslag,

som her omhandles. Thi Grundloven er, med Undtagelse af Forbudet mod Jøderne, saa tolerant, som det med Vibehold af en Fundamentalbestemmelse om en Statskirke kan bestaae, og den senere Lovgivning (Lov om gudelige Forsamlinger af 1842, — Lov om Dissenter af 1845) viser saamegen Tendents til Tolerance, at den konsekvent opfordrer til ogsaa at lade denne vederfares Jøderne.

Grundlovens Bud om dem synes saaledes at staae i en paafaldende Strid mod den Tolerance, som klart nok paabydes baade af Christendommen og af den Lovgivning ialmindelighed, hvorpaa vor Statskirkes Bestaaen er bygget.

At den mosaiske Religion, forsaavidt den er grundet paa det gamle Testaments Skrifter, skulde sætte Jøden i Opposition til vor Rets- og Sædelighedsorden, eller gjøre ham til de Christnes naturlige Fiende, kan ingen med det gamle Testaments Skrifter bekjendt Christen indrømme, og om end endel Jøder til en Tid optog blandt sine Troeslærdomme, tilligemed det gamle Testaments Dogmer, Sætninger af Talnød og andre rabbiniske Skrifter, — Sætninger, der, almindelig antagne og befulgte, vilde bringe Folket i en bestemt Modsetning til en christelig Stats Rets- og Sædelighedsorden, — saa kan dette ligejaalidt lægges den jødiske Nation ialmindelighed til Last eller vække en grundet Mistillid imod den, som det kan nedsette Christendommens Bekjendere ialmindelighed, at nogle af dem gennem Tidernes Løb med Fanatisme have forevret Grusomheder imod Ikke-Christne, og at enkelte Skribenter have udbredt Lærdomme, der ligejaavel stride imod Morallovens Bud, som deres Tendents, naar den opnaedes, vilde have medført Oplesningen af enhver Stats- Rets- og Sædelighedsorden. De Christne erkjende naturligviis ikke saadanne praktisk eller theoretisk Vildfarende, som Authoriteter i Troessager; tværtimod de skamme sig ved dem, forkaste dem og beklage, at Christendommen hos sine Bekjendere har baaret saa flutte Frugter.

Men selv om Jøderne fermødest den Forsølgelse, de engang næsten i alle Lande vare udsatte for, i sin Fortvivlelse ved enkelte af sine Skribenter havde lært Retmæssigheden af, at man brugte Gjengjældelsesretten paa den Maade, man bedst saa sig istand til, — saa vilde naturligviis Virkningen ophøre med Aarsagen. Man vilde snart have kommet til at indse, veiledet af den moraliske Følelse, der ligger ligejaavel hos Nationer som Individier, og tillige af klog Omhu for egen timelig Belfærd, at et dogmatisk Bud,

som gik ud paa et fiendtligt Forhold mod alle andre Nationer, ikke i Tidens Længde kunde efterlevs. Have derfor saadanne Lærdomme hos Jøderne eller enkelte Fraktioner af dem existeret, saa maae de under den nyere Tids, i de fleste Stater, tolerante Fremfærd imod dem forlængst være blevne ansete for urimelige.

Statsretlig bør de Grundsetninger gjælde, som Naturet og Christendom byder. Det, som i denne Henseende ansees som Ret, bør ogsaa i Politikken stedse søges opnaaet, og ialfald bør Jntet af modsat Tendents i Politikken taales.

En christelig Stats Lovgivning bør være et Afspørg af den i Staten raadende Christendom, Moralitet og Civilisation. Paa denne Grundsetning har man ogsaa bygget vor Statsforfatning, og fra samme hidrører den senere Lovgivning, som jo gaar ud paa at realisere — saavidt muligt — Ideen om Frihed og Tolerans i borgerlig saavel som i religiøs Henseende, og iøvrigt at bane Veien for os til Forbindelse med alle Jordens Folkeslag. Hermed kan det lidet harmonere, at Staten i sin Grundlov sætter en uoverstigelig Skranke imellem Jøden og os, — en Skranke, som den ikke engang opstiller mellem os og Hedningen, der dog maatte staae os, som Christne, saameget fiernere.

Forsaavidt Jøderne paastaas at vise sin Nationalitet i en Antipathi mod enhver anden Nation og især mod de Christne, saaledes at de ikke i borgerlig og politisk Henseende skulde ville betragte sig som tilhørende den Nation, der optager dem, maa Kommitteen bemærke, at en saadan Anse ikke har Erfaringens Medhold. Denne viser nemlig baade fra ældre og nyere Tider, at Jøderne med særdeles store Opoffelser have søgt at fremme det Folks Vel, blandt hvis Borgere de have været optagne; og selv om dette deres Forhold kunde — hvad man dog, hvor Beviis derfor mangler, ikke er berettiget til at antage — tilskrives egennyttige Bevæggrunde, saa er dog et saadant Forhold ikke skadeligt, men tværtimod gavnligt for det Land, som de tilhøre.

Blandt de officielle Aktstykker, som til Jødesagens Behandling i 1842 bleve foranstaltede, tildeels gennem udenlandske Missioner indsendte, og som vare mange i Tallet, ere der hderst Saa, som ikke gaar ud paa enten at skildre Jøderne som gode Statsborgere, eller som ikke levere aldeles antagelige Grunde for, at hvor det Modsatte har vilst sig, der har Aarsagen været den

Tilfidsættelse eller Uret, de have lidt i den Stat som de have tilhørt. De for Jøderne fordeelagtige Vidnesbyrd ere afgivne af Mænd, hvis Troværdighed — paa Grund af deres Stilling og tildeels europæiske Veromthed — ikke kan omtvovles, hvorimod Vidnesbyrdene imod dem have obskure eller suspekte Personer til Forfattere.

Derfor Grundlovens § 2 fremdeles skulde blive staaende uforandret, og vor private Lovgivning tænkes strengt befulgt, er det let at indsee at der kunde møde Tilfælde, som bragte os i en betænkelig Konflikt med andre Stater, der havde givet Jøderne fulde Borgerrettigheder.

At antage, at Forpligtelsen til at aabne Jøderne Udgang til Riget først opstaaer, naar disse andrage om at erholde denne Udgang, og at, da saadant ikke er skeet, heller ikke nogen Forpligtelse paahviler Nationen, er en Paastand, som ikke kan gives Medhold.

Et saadant Andragende maatte jo skee fra Jøderne som Folk eller Nation; — et Folk, som udgjørende en Stats Borgere, ere de ikke og kunne i den Forstand ikke gjøre noget Krav.

Enkelte kunne ikke optræde som samtlige paa Jordfloden adspredte Jøders Befuldmægtigede, — og om saadant fandt Sted, vilde de neppe kunne godtgjøre sin Kompetence.

Opfyldelsen af en Fordring, som denne, er saaledes i praktisk Henseende en Umulighed.

I statsøkonomisk Henseende formener Kommitteén, at Jødernes Udgang til Riget, om end maaskee ikke i Forstningen gavnlig, dog ikke vil medføre synderlig Skade, og at den i Fremtiden — ligesom enhver Forøgelse af nye Kræfter — vil kunne medføre sin Nytte. Dette Folks gennem Aarhundreder tilvante Bedrift: at syse med Omsetning af Penge og Varer, — har givet det i disse Retninger Indsigter og sat det i Besiddelse af Kapitaler, som i Forening med dets mange og udstrakte Forbindelser antages i en ikke ringe Grad at kunne bidrage til at afhjælpe de folelige Mangler, som hos os i den Henseende findes Sted.

Den Frygt, man saaledes har næret for, at enkelte rige Jøder vilde søge til Landet og ved deres Kapitaler fremme en Handelsvirksomhed eller Pengeomsætning og fremkalde en for Handelsstanden skadelig Konkurrence — Noget samtlige Vorkommitteés Erklæringer af 1812 søge at bevise, — kunde, om den endog var grundet, ikke forandre Kommitteéns Anskuelse; thi den troer, at økonomiske Hensyn i et Spørgsmaal, som dette,

ikke bør tillægges nogen afgjørende Vægt. Men denne Frygt formenes desuden mindre grundet; thi at Kapitaler søges og komme til Anvendelse i forskjellige Retninger til Oplivelse af Handel og Næringsveie, maa i Regelen — om det end kan skade enkelte Personer eller Borgerklasser — dog i det Hele gavne den Stat, hvor Kapitaler til Landets Opkomst anses fornødne, og hvor desuden isærdeleshed Jøden formenes at kunne give et efterfølgelsesværdigt Exempel — det at sætte Løring efter Løring.

Ligesaa lidt kan Kommitteén dele Frygten for Fare, ved at udenrigske Jøder skulde gennem Kommissionærer her virke, og at derved Fortjenesten ogsaa af Handelen skulde gaae ud af Landet. Thi var her deres bedste Marked, vilde vel i Almindelighed Principalen søge hid; fra saadan Handel ved Kommissionær hindres jo Jøden heller ikke nu, men — om han driver den — kan det ikke vel skee, uden at Staten faaer nogen Andeel i Udbyttet.

At Jødernes Udgang til Riget skulde medføre nogen Fare for vor Banks Sikkerhed og Virksomhed, er der vel ligesaa lidt Grund til at frygte for; thi Banken er funderet paa Love, som Sterthinget og Kongen efter Behovet kan forandre.

At her riigblevne Jøder skulde forlade Landet og bortdrage Formuen, er en Frygt, Man ogsaa kan nære med Hensyn til enhver Anden, som her bliver rig. Men det er dog vel sjeldnere Tilfældet, at Noget forlader det Land, hvor han har opnaaet det Gode, som hans timelige Livsstræben gik ud paa; og skee end dette, saa kunde dog vel ikke Jøden her samle nogen større Rigdom uden igjennem en betydelig Virksomhed, og denne formenes ved den økonomiske Rørelse, som den fremkalder i fuldt Maal, at ville give Staten Erstatning for Tabet af de udflyttede Kapitaler.

Den modsatte Betænkelighed: at kun de mindre Formuende eller de meest fattige og moralsk Ferdærvede blandt Jøderne vilde søge hid og blive til en Byrde og Ferdærvelse for Landet, — antager Kommitteén snarere grundet. Den tør imidlertid ikke af de ovenanførte høiere Hensyn tillægge denne Frygt en saadan Vægt, at den derfor skulde fraraabe Forslagets Antagelse, — og maa desuden bemærke, at den store Indvandring af Jøder i enkelte Stater i Middellalderens hidrorte fra de haarde Fortølgelser, som blev forevædet mod dem. Det bringes derhos i Trin-

bring, at Man fra vore Nabolande aldrig har hørt noget Klagemaal over, at et saadant uforholdsmæssigt stort Antal af den laveste Klasse er indstrømmet.

Erfaring har ogsaa viist, at uagtet Justitsdepartementets Skrivelse af 1de November 1844 vel af Vedkommende anses som en Fortolkning af Grundlovens § 2 og saaledes først og fremst at være Portugiesjødernes bekendt, har dog ingen — eller ialfald vist yderst faa Saadanne nedsat sig her i Riget. Og skulde det end ikke lade sig gjøre gjennem den private Lovgivning at modvirke en Overstrømmen af Jøder eller ganske at afværge dens skadelige Følger, saa bør dog vel ikke, ifølge hvad der ovenfor er anført, et saadant Hensyn være det bestemmende Motiv i en Sag af saa stor Vigtighed som denne.

De Fakta, som Historien paapeger, vidne ogsaa om Rigtigheden af Kommittens Synsmaade.

I samme Grad som Jøderne ere blevene menneskeligt behandlede af de Nationer, blandt hvilke de levede, have de ogsaa ladet deres Antipathi mod disse og de Christne ialmindelighed fare, idet de mere og mere have identificeret deres egen Interesse med det Folks, som de fortiden tilhorte. Man tør saaledes ikke paastaac, at Jødernes fiendtlige Stemning mod de Christne, saafremt den har eksisteret, enten er en Frugt af deres Troeslære, eller af deres særegne Nationalitet; — Nei, man maa indrømme, at de Christne, der altfor ofte have mishandlet denne landstygte Nation, selv netop ved Mishandlingen have fremmanet dette fiendtlige Sindelag.

Hos civiliserede Nationer — og blandt saadanne regne vi os og søge vore Monstre — har Tidsaanden og Verdensbevidenhederne efterhaanden ført til den Overbeviisning, at den religiøse og borgerlige Tolerance, som Man for Mennesket ialmindelighed har betragtet som en Rettighed, ogsaa bør blive de gjennem saa lange Tider forhabte og forskudte Jøder tildeels. De seneste Erterretninger i denne Henseende har Man fra Danmark, Sverige, England og Ungarn, — og det er ikke Kommittéen bekendt, at der i disse Lande er nogen Opinion om, at Man med Hensyn til Jødernes Emancipation er gaaen for vidt; tværtimod, Man har for det meste erklæret sig derhen, at Man burde gaae endnu videre.

Den Hævn, som Man i sidstnævnte Land savnede i Kirkestaten nu, efterat Revolutionen er mislykket, har taget over Jøderne, er et kraf-

tigt Beviis for, med hvilken Varme og Deeltagelse Jøderne have virket for de nationale Sympathier.

Det er noksom bekendt, til hvilke Urimeligheder og Uretfærdigheder vor Lovgivning mod Jøderne har ledet. Der er i vore Tider ikke lettelig Nogen, som vil paatage sig at forsvare Villigheden eller Retmæssigheden af den Fremfærd, som ifølge denne Lovgivning er bleven viist mod Enkelte af denne Nation.

Kimeligviis gjennemtrængt af en lignende Følelse har Regjeringen, omtrent saa ofte som Man har ønsket det, udstedt Leidebreve til Jøder og saaledes emgaact Grundloven, — og Sterthinget ligejaalidt som Pressen har nogenstunde paataalt disse Dispensationer, som tildeels synes at være skeet paa en Maade en bloc. At dette hidrører fra, at fast Enhver, ifølge sin naturlige Retfærdighedsfølelse, har ophævet Grundlovens Forbud mod Jøderne, er en klar Sag. Men — et Grundlovsbud, som faktisk er ophævet, bør ogsaa juridisk være det, — da man vel neppe kan ønske Fortsættelsen af en Tingenes Tilstand, som den nærværende — den: at Man skal behandle et Grundlovsbud, som om det ikke eksisterede.

Ifølge denne Betragtningssmaade forekommer det Kommittéen, at ogsaa Spørgsmaalet om den omhandlede Grundlovsforandrings Nødvendighed er besvaret.

Det er ovenfor bemærket, at Regjeringen ulastet af Opinionen har udstedt de talrige Leidebreve til Jøderne, og den hos et Folk raadende Opinion bør vist ingen Nationalforsamling tabe af Sigte som et vigtigt Motiv for dens Beslutninger. Vel er det sandt, at der i ældre Tider har hersket Fordom — uden tvivl fremkaldt ved Tradition, og tildeels hidrørende fra religiøse Betragtningssmaader — mod det jødiske Folk, og at Handelsstanden, endog i senere Tider har været imod Jødernes Afgang til Riget. Men — saavidt Kommittéen har erfaret — har Fordomme mod dem hos Folket i det Hele i den Grad tabt sig, at det nu enten er ligegyldigt for det omhandlede Spørgsmaal, eller ogsaa at de mere Oplyste af Grunde, hentede deels fra Begrebet om Menneskelighed og tildeels fra en national Væresfølelse, ønske Grundlovens Forbud ophævet; — og Handelsstanden synes, om end ikke at have opgivet sin Formening om den økonomiske Skadelighed af en større Deel Jøders Indflytten i Riget, dog at ansee dette Onde saa

libet betydende, at ikke derfor Principer, som Retfærdighed og Tolerance, bør opofres.

Det tør saaledes forudsættes, at den Fordom mod Jøderne, som hidindtil hos Folket har eksisteret, om ikke saa lang Tid vil være forsvunden, hvorfor Komiteen heller ikke troer, at der fra denne Side kan næres nogen Betænkelighed mod Forslagets Antagelse.

Det er bekendt, at Samfærsele mellem Nationerne har været et af Civilisationens og Oplysningens allerkræftigste Midler. Enhver Udvidelse af et Folks Afgang til at omgaaes et andet har altid været betragtet som et nyt Middel til at virke til dets Fremadskriden i flere Henseender. Er denne Sætning rigtig, saa er det let at indse, at den norske Nations uhindrede Afgang til Samfærsele med det jødiske Folk, som af Naturen er vel begavet, som er opdraget og prøvet under Trængsler, og hos hvilket man derfor ogsaa maa vente at finde flere af de ædle Frugter, slige Livsvilkår pleie at modne, maa betragtes som en Binding.

De Betingelser, som selve Grundloven foreskriver, for at den skal kunne forandres, ere — efter Komiteens Eksempel — samtlige her tilfede. Den foreslaaede Forandring strider ikke mod Grundlovens Principer, — thi det indsees jo let, at det ikke kommer vor Statsorganisme ved, om der enten er givet eller nægtet Jøderne Afgang til Riget; — den strider ikke mod Grund-

lovens Aand, — thi denne vidner om, at maa i almindelighed har villet Frihed og Tolerance; og Erfaringen har vist Forandringen som nødvendig, — thi finder denne ikke Sted, maa Grundloven ved idelige Dispensationer omgaaes, — og efter hvad den senere Tids Begivenheder have lært os, kunde det let tænkes, at det i finansiets Henseende vilde blive til stor Skade for den norske Stat, om Lovgivningen vanskeliggjør Afgang til at negociere med Jøder.

Grundlovsforandringen paabydes saaledes af Naturretten, af Christendom og af Statsklogskab. Hvorfor Komiteen eensstemmig indstiller til Stortinget at fatte følgende Beslutning:

Det paa forrige Storting af Repræsentanterne H. Holmboe, D. B. Juell og Carl Konow fremsatte Forslag til Forandring i Grundlovens § 2:

“Bestemmelsen i Grundlovens § 2 sidste Paragraph, saalydende:

“Jøder ere fremdeles udelukkede fra Afgang til Riget” —

sættes herved ud af Kraft” —

bifaldes.

Christiania, i Konstitutionskomiteen den 3die Juni 1851.

H. Dahl,
Komiteens Formand.

H. Koren,
Komiteens Sekretair.